

Kruunupyyn kunnan suunnitelma Pietarsaaren seudun ilmastostrategian toteuttamiseksi vuonna 2023

Sisältäen toimenpiteiden seuranta vuonna 2022

Kunnanhallituksen hyväksymä 16.1.2023 § 11

Sisällysluettelo

1 Johdanto	2
2 Tavoite ja tavoitteiden asettaminen	3
3 Osastokohtaiset toimenpiteet	5
3.1 Yleinen toimiala.....	5
3.1.1 Yleinen toimisto.....	5
3.1.2 Vapaa-aikatoimisto	7
3.1.3 Kirjasto.....	9
3.1.4 Kansalaisopisto	10
3.1.5 Taloustoimisto	11
3.2 Sivistyssektori.....	11
3.3 Tekninen toimiala.....	14
3.3.1 Tekninen toimisto.....	14
3.3.2 Rakennusvalvonta	17
3.3.3 Ympäristökanslia	18
4 Ilmastotietoisia toimenpiteitä, joita jo tehdään.....	20
5 Vuosikello vuodelle 2022 tavoitteiden seurannalla	23
6 Vuosikello vuodelle 2023 asetetuilla tavoitteilla.....	25
7 Toimenpiteiden seuranta ja arviointi	28

1 Johdanto

Vuosi 2022 oli hyvin merkityksellinen vuosi Kruunupyyn kunnan ilmastotyölle: Se oli vuosi, jolloin kunnan suunnitelma ilmastostrategian toteuttamiseksi tehtiin, hyväksyttiin ja ryhdyttiin käyttämään kunnan päätöksenteon perustana.

Voidaan todeta, että suunnitelmaan asetetut tavoitteet ovat olleet realistisia ja lähes kaikki vuodelle 2022 suunnitellut tavoitteet on saavutettu. Samanaikaisesti sekä lyhytaikaisten että pitkäaikaisten tavoitteiden asettaminen on antanut tukea talousarvioityössä, sillä yksittäisten toimenpiteiden arvioituja vaikutuksia on voitu huomioida toimenpiteiden prioriteettijärjestyksessä. Tähän asiakirjaan sisältyy sekä suunnitelma vuoden 2023 toimenpiteiden toteuttamiseksi että vuodelle 2022 asetetut tavoitteet ja tehtyjen toimenpiteiden seuranta.

2 Tavoite ja tavoitteiden asettaminen

Kunnan tavoitteet rakentuvat SMART Goals -tavoitteisiin:

- S** = specific   Mitä haluamme tarkalleen saavuttaa?
M = measurable   Miten tiedämme onnistuneemme?
A = accepted   Onko tavoite saavutettavissa ja realistinen?
R = relevant   Millä tavalla autamme kuntaa?
T = time-bound   Koska tavoitteen tulee olla saavutettu?

Smart Goals –tavoitteemme otetaan huomioon Pietarsaaren seudun mallissa (katso seuraava taulukko). Tässä suunnitelmassa taulukkoa on tosin muokattua siten, että *Vastuussa oleva osapuoli* –sarake puuttuu – sen sijaan tehdään osastokohtaiset taulukot toimenpiteistä, joista kyseessä oleva osasto vastaa.

Tavoite	Vastuussa oleva osapuoli	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus
SMART-tavoitteiden asettaminen (katso yllä)	Osasto	Määrä (yksikköä kohden) tai kyllä/ei -väite	Vuosi tai vuosiväli, esim. 2022 tai 2022–2025	1, 2 tai 3 tähteä:

Tavoite-malli lainattu Pietarsaaren seudun strategiasta *Ilmastotietoisia yhdessä*.

Arvioitu teho mitataan tähdissä, jotka vastaavat sitä vaikutusta, joka toimenpiteellä olisi kyseessä olevaan osastoon – ei suhteessa muihin osastoihin. Kolme tähteä tarkoittaa, että toimenpiteellä on suuri vaikutus osaston ilmastojalanjäljen vähenemiseen, kun taasen yksi tähti tarkoittaa pientä vaikutusta vähenemiseen. Ajatuksena on, että tähdet toimivat toimenpiteiden tukena, joita osaston tulee priorisoida.

Toteutus ilmoitetaan joko vuosina tai vuosivälinä. Molemmissa tapauksissa edellytetään kuitenkin, että tavoite on edelleen saavutettu 2030 – vaikka toteutus olisi esim. 2025 tai 2022–2025. Toisin

sanoen: jos toimenpiteenä on esimerkiksi järjestää vuosittainen tapahtuma tietyn aiheen parissa ja toimenpiteen toteutus on 2022–2025 tulee tapahtuma järjestää vuosittain myös 2026–2030.

Nykyiset ehdotukset tavoitteiden asettamiseksi on työstetty tiiviissä yhteistyössä kaikkien osastojen kesken. Pyrimme siihen, että kaikki osastot ovat osallisia ja osallistuvat suunnitelman ilmastotoimenpiteiden toteuttamiseen: tämä, jotta voidaan varmistua siitä, että toimenpiteet ovat realistisia ja, että ne varmasti toteutetaan.

3 Osastokohtaiset toimenpiteet

Seuraavaksi esitellään ne toimenpiteet, joihin Kruunupyyn kunta ryhtyy saavuttaakseen Pietarsaaren seudun yhteisen ilmastostrategian tavoitteet. Toimenpiteet esitellään osastokohtaisesti sen osaston alla, joka vastaa luetelluista toimenpiteistä kunnassa. Niillä toimialoilla, jotka on jaettu useampaan osastoon, toimenpiteet on jaettu erillisiin taulukkoihin sen osaston mukaan, joka vastaa toimenpiteistä.

3.1 Yleinen toimiala

Yleinen toimiala käsittää yleisen toimiston, taloustoimiston, vapaa-aikatoimiston, kirjaston ja kansalaisopiston. Nämä tehtäväalueet pyrkivät kaikki kehittämään kuntaa elinvoimaiseksi ja palveluhenkiseksi, jolla on toimiva peruspalvelu koko kunnan alueella ja monipuolinen elinkeinoelämä. Kunnan asukkaille annetaan palvelua tehokkaasti ja taloudellisesti.

Yleisellä toimialalla työskentelemme vähentääksemme ilmastojalanjälkeä vähentämällä paperin käyttöä tuntuvasti ja ottamalla käyttöön verkkopohjaisen HR-ohjelman.

3.1.1 Yleinen toimisto

Yleinen toimisto vastaa siitä, että kunnan toiminta ja hallinto tehdään asianmukaisesti ja hallituksen tavoitteiden mukaan. Antaa kunnan asukkaille tarvittavan tiedon ja palvelun huomioiden kunnan kaksikielisyyden.

Yleisen toimiston suurin panostus ilmastojalanjäljen vähentämiseen on vähentää tuntuvasti paperin käyttöä ja pitää täysin paperittomia kokouksia.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
					
Erillinen jäteastia muoville otetaan käyttöön Kunnantalolla.	Jäteastia käytössä: kyllä/ei	2022	★		Muoviastia infokyllillä käytössä.
Työntekijöille järjestetään kimpakyytikampanja.	Kampanja toteutettu: kyllä/ei	2022	★		Järjestetty ja järjestetään jatkossakin vuosittain.
Sähköiset allekirjoitukset otetaan käyttöön TWebissä vähentääksemme paperinkulutusta.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2022	★★		Sähköiset allekirjoitukset on otettu käyttöön ja työ jatkuu.
Paperittomat kokoukset: Säästääksemme paperia ja tulostuskustannuksia esityslistoja tai pöytäkirjoja ei tulosteta eikä lähetetä.	Postitse lähetettyjä esityslistoja ja pöytäkirjoja: kyllä/ei	2022–	★★★		Esityslistoja tai pöytäkirjoja ei lähetetty postitse.
Kunta tukee työntekijöitään pyörän hankinnassa.	Mahdollisuus tukeen: kyllä/ei	2023–2025	★		Henkilöstöjaoston päätöksen mukaan pyöräetu pannaan täytäntöön 1.1.2023.
Jäljelle jäänyt ruoka myydään tai annetaan koulujen/päiväkotien henkilöstölle.	Mahdollisuus jäljelle jääneen ruoan myyntiin: kyllä/ei	2025–2030	★★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>	
Arkistointi digitalisoidaan kokonaan tai osittain laissa määrätellyn mukaisesti paperinkulutuksen vähentämiseksi.	Sähköisten arkistointipalveluiden käyttö: kyllä/ei	2030	★★★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>	
Vuodelle 2023 lisätyt tavoitteet:					
Nuorisovaltuusto ja vanhusneuvosto ottaa käyttöön sähköiset allekirjoitukset.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2023	★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>	

3.1.2 Vapaa-aikatoimisto

Vapaa-aikatoimisto vastaa nuoriso-, kulttuuri-, liikunta- ja hyvinvointityöstä kunnassa. Vapaa-aikatoimisto työskentelee yhdessä kirjaston, kansalaisopiston ja kolmannen sektorin kanssa luodakseen monipuolisen ja merkityksellisen vapaa-ajan, joka tuo terveyttä ja hyvinvointia kuntalaisille.

Vapaa-aikatoimisto työskentelee ilmaston ja kestävän ajattelun parissa tuomalla säännöllisesti esille kestävyden teemaa konkreettisella tavalla sosiaalisessa mediassa ja erilaisten tapahtumien kautta. Vapaa-aikatoimisto kannustaa myös kiertotalouteen sekä kävelyyn ja pyöräilyyn, kun se on mahdollista sen sijaan, että käyttäisi esim. autoa.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Sisältöä sosiaaliseen mediaan, jossa sekä yksityisiä että kunnallisia kirjanvaihtohyllyjä /-laatikoita markkinoidaan.	Julkaistujen sisältöjen määrä	2022–	★		Toteutettu ja jatkuu.
Kolme julkaisua kunnan sosiaalisessa mediassa aiheesta kestävä kehitys (kestävän kehityksen – viikon aikana).	Julkaistujen sisältöjen määrä	2022–	★		Toteutettu ja jatkuu.
Huomioidaan vuosittain kestävän kehityksen – viikko esimerkiksi tapahtumalla, kilpailuilla tai muulla yleisellä ohjelmalla.	Kestävän kehityksen – viikko huomioitu: kyllä/ei	2022–	★		Järjestettiin suurkirppis. Botnia 4H oli paikalla vaatteidenvaihtonurkkauksella. Suurkirppis järjestetään jatkossakin.
Kannustaminen kiertotalouteen ostamalla vähintään yhden uuden välineen kirjastoon lainattavaksi sekä seurata tilastoa välineen lainauksesta.	Ostettujen välineiden määrä ja välineiden lainausmäärä	2022–	★★		Välineitä ostettu. Lainauksia seurataan.

Luontopolkujen kunnossapidon tukeminen järjestämällä vuosittain tapaamisia luonto-polkuaktiivien kanssa, jakamalla tukia sekä ilmaisia opasteita.	Tapaamisten määrä, jaettu tukisumma sekä opasteiden jako: kyllä/ei	2022–	★ ★		Järjestetty tapaamisia. Jaettu avustuksia yhteensä 2 000 € sekä opasteita.
Vuoden työmatkapyöräilijä -palkinnon jako.	Palkinto jaettu: kyllä/ei	2022–	★ ★		Jaettiin palkinto.
Järjestetään roskienkeräystalko nuorisovaltuuston kanssa.	Talko toteutettu: kyllä/ei	2022	★ ★ ★		Järjestettiin talkoot. Järjestetään myös vuonna 2023.
Järjestetään vuosittain pyöräilykampanja kunnan henkilöstölle, kuntalaisille ja koululaisille yhdessä sivistyssektorin kanssa kannustaakseen kestävämpään liikennemuotoon.	Toteutettujen kampanjoiden määrä	2022–2025	★ ★		Kampanja järjestetty yhteisesti kuntalaisille ja työntekijöille Kilometrikisan avulla. Erillinen kampanja järjestetty kouluissa.
Jaetaan vuosittain kestävän kehityksen -palkinto.	Jaettujen palkintojen määrä	2022–2025	★ ★		Tekninen ja ympäristölautakunta tulee jakamaan alkaen vuonna 2023. Ei ole enää vapaa-aikasektorin tavoite.
Järjestää toistuvia suurkirppiksiä.	Toteutettujen suurkirppisten määrä	2022–2025	★ ★		Suurkirppis järjestetty ja järjestetään jatkossakin.
Vuosittainen vähennys tulosteiden määrässä.	Tulosteiden määrän vähennys prosenteissa vuosittain	2022–2030	★ ★		Vapaa-ajan sektorin tulostemäärä on vähentynyt 6 %:lla.
Hankitaan yleisiä sähköpyöriä lainaukseen/vuokraukseen.	Ostettujen sähköpyörien määrä	2023–2030	★ ★ ★		<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite.</i>
Ostetaan sähköä tuottava pyörä, jotta lisätään tietoa energiankäytöstä.	Ostettujen pyörien määrä	2023–2030	★ ★		<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite.</i>

3.1.3 Kirjasto

Kirjaston toiminta on ilmastotietoista jo itsessään: annetaan mahdollisuus lainata kirjoja sen sijaan, että ostetaan omia, sama kirja voidaan lukea useamman kerran eri henkilöiden toimesta. Kestävä kehitys on kirjaston toiminnan ydin: esimerkiksi kirjoja ei pääsääntöisesti muoviteta kunnan kirjastoissa.

Pääkirjasto sijaitsee Kruunupyyn keskustassa ja sivukirjastot sijaitsevat Alavetelissä ja Teerijärvellä. Myös kirjastoauto toimii liikkuvana kirjastona ja käy säännöllisesti alueilla, jotka sijaitsevat kaukana pääkirjastosta ja sivukirjastoista. Kirjastoauto toimii korvaamattomana yhteyslinkkinä kunnan kolmen kirjaston välillä sen kuljettaessa viikottain suuren määrän kirjalaatikoita kirjastojen välillä.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Kirjastoautoa markkinoidaan organisaation sisällä pienempien tavaroiden kuljetusvaihtoehtona eri kunnanosiin.	Markkinointi tehty: kyllä/ei	2022	★		Toteutettu ja jatketaan markkinointia.
Kestävän kehityksen – tapahtuma järjestetään joka kolmas vuosi kirjastoissa kaikille 3–5 –vuotiaille varhaiskasvatuksessa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2023, 2026, 2029	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite.</i>	
Kestävän kehityksen – viikon aikana järjestetään vuosittain yhteinen kestävä kehityksen – tapahtuma yhdessä kansalaisopiston kanssa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	★ ★ ★		Tapahtuma järjestetty ja järjestetään jatkossakin.

3.1.4 Kansalaisopisto

Kruunupyyn kansalaisopisto on Kruunupyyn kunnan opisto ja toimii kaikissa kolmessa kunnanosassa. Toimintaa hallinnoi Kvarnen kuntayhtymä ja kansalaisopiston toimisto on Kruunupyyn kansanopistolla.

Kansalaisopisto järjestää kursseja ympäri kuntaa ja pyrkii järjestämään kursseja eri kylissä, jottei kurssille osallistuvien tarvitse ajaa pitkiä matkoja kursseille. Kestävän kehityksen ajatus on toiminnassa keskeistä: käytännön kursseilla uudelleenkäytetään materiaaleja, esim. vanhoista farkuista valmistetaan mattoja ja vanhat huonekalut saavat uuden elämän restauroinnin kautta. Opinto-opas painetaan ympäristöystävälliselle paperille.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Kestävän kehityksen – viikon aikana järjestetään vuosittain yhteinen kestävän kehityksen – tapahtuma kirjaston kanssa.	Tapahtuma järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	★ ★ ★		Tapahtuma <i>Mikä oikeasti on tärkeää?</i> järjestettiin. Tapahtumia tullaan järjestämään jatkossakin.
Järjestetään etäkursseja, jotta osallistujat voivat osallistua kursseille kotoa.	Etäkursseja järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	★ ★ ★		Yhteensä 5 etäkurssia ja 4 hybridikurssia toteutettiin.
Järjestetään vuosittain kursseja kiertotaloudesta ja kestävästä kehityksestä.	Kursseja järjestetty: kyllä/ei	2022–2030	★ ★ ★		Teeman ympärillä toteutettiin yhteensä 7 kurssia. Kursseja tullaan järjestämään jatkossakin.
Sähköinen allekirjoitus otetaan käyttöön vähentääkseen tulosteita.	Sähköinen allekirjoitus käytössä: kyllä/ei	2030	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>	

3.1.5 Taloustoimisto

Taloustoimisto hoitaa kunnan taloutta koskevat tehtävät. Nämä käsittävät muun muassa tilinpäätöksen laatimisen ja tilastot sekä palkanmaksun. Taloudellinen kestävyys on keskeinen teema taloustoimiston toiminnassa.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta
Uusi palkka- ja HR-järjestelmä otetaan käyttöön paperimäärän vähentämiseksi (esim. matkalaskut ja poissaolojen hakemukset).	Ohjelma käytössä: kyllä/ei	2023	☆☆☆	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i> Valmistelut on aloitettu ja palkkaosa otetaan käyttöön 1.1.2023 alkaen.
Vuosittainen kampanja mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.	Toteutettu kampanja: kyllä/ei	2022–2025	☆☆	 Järjestettiin somekampanja ja toinen kampanja toteutettiin varhaiskasvatuksessa. Kampanja jatkuu.
Ilmastostrategian toimenpiteet otetaan kunnan talousarvioon ja seurataan tilinpäätöksessä.	Ilmastostrategia mainitaan talousarvioissa ja tilinpäätöksessä: kyllä/ei	2023–2025	☆☆	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite.</i>

3.2 Sivistyssektori

Kruunupyyn kunnan sivistyssektori työskentelee tietoisesti kestävä koulutuksen puolesta. Ilmastovaatimusten saavuttamiseksi on otettu esille neljä painopistealuetta, jotka on tietoisesti nostettu esille kunnan kaikissa kouluissa, esikouluissa ja päiväkodeissa.

Nämä neljä painopistealuetta tarkoittavat panostusta seuraaviin asioihin:

1. ATK-laitteet
2. Ulkopedagoginen toiminta
3. Kestävät kuljetukset
4. Kestävä työskentelytapa henkilöstölle, lapsille ja opiskelijoille.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Kunnassa tehdään paikallinen opetus-suunnitelma Eco-Schools -ohjelmaan. Eco-Schools on maailmanlaajuinen ohjelma, joka työskentelee kestävien koulujen puolesta.	Toteutettu: kyllä/ei	2022–2024	☆☆☆		Kaikki peruskoulut työskentelevät ohjelman mukaisesti. Paikallinen opetussuunnitelma tehdään.
Kierrätetään leluja, pelejä ja palapelejä varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä, jotta edistämme kiertotaloutta.	Kierrätetyt lelut: kyllä/ei	2022–2025	☆☆		Leluja ja pelejä kierrätetään jatkuvasti, myös jatkossa.
Järjestetään vuosittain pyöräilykampanja kunnan työntekijöille, kuntalaisille ja koululaisille yhdessä vapaa-aikatoimiston kanssa kannustamaan kestävämpään kuljetusmuotoon.	Toteutettujen kampanjoiden määrä	2022–2025	☆☆		Kampanja järjestetty yhteisesti kuntalaisille ja työntekijöille Kilometrisen avulla. Erillinen kampanja järjestetty kouluissa. Kampanjat jatkuvat.
Kunnan opettajat hankkivat uutta tietoa ja opetustapoja osallistumalla ilmastoa koskeviin jatkokoulutuksiin.	Toteutettujen jatkokoulutusten määrä	2022–2025	☆☆		Jokaisella opettajalla oli keskimäärin 3,5 h jatkokoulutuksia vuonna 2022. Muun muassa toteutettiin kurssit <i>Ulko-konferenssi</i> ja <i>Ulkopedagogiikka, oppiminen ulkona</i> .
Järjestetään vuosittain toistuvia teemakokonaisuuksia lapsille ja oppilaille kestävästä kehityksestä ja luonnon monimuotoisuudesta, esim. kuinka tärkeää on säästää paperia, vettä ja ympäristöä. Kokonaisuudet käsittävät esimerkiksi hyönteishotellien ja linnunpönttöjen valmistusta.	Vuosittainen selvitys siitä kuinka teema on tukenut oppilaiden uutta tietämystä.	2022–2025	☆☆☆		Tehdään jatkuvana, holistisena osana opetusta. Lukuvuositeema vuodelle 2022 oli metsä. Esimerkiksi on työskennelty teeman parissa ulkopedagogiikassa, jossa havupuut ja jokamiehenoiseudet ovat olleet keskiössä. Kouluissa oppilaat ovat myös opetelleet valmistamaan omaa paperia. Varhais-

					kasvatuksessa lapset ovat käyneet roskakävelyillä ja viljelleet viljely-laatikoissa.
Yksi oppitunti ympäristökasvatuksessa vuosittain 3-, 6- ja 9-luokkalaisille Ekoroskin kanssa muun ympäristökasvatuksen lisäksi.	Luokka 3 osallistunut: kyllä/ei, luokka 6 osallistunut: kyllä/ei, luokka 9 osallistunut: kyllä/ei	2023–2025	★	Ei ole vuoden 2022 tavoite.	
Hankitaan Vihreä lippu -sertifikaatti kunnan kaikille kouluille. Sertifioinnin vaatimuksena on, että koulu toiminnassaan käsittelee ilmasto-kysymyksiä pitkäjänteisestä ja tulossuuntautuneesta näkökulmasta.	Koulujen määrä, joilla on vihreä lippu	2022–2027	★★★		Kaikki peruskoulut työskentelevät Vihreä lippu -ohjelman mukaisesti. Alavetelin koulu on Vihreä lippu -sertifioitu ja muut työskentelevät sertifikoituakseen.
Nostetaan koulu-kuljetusten toimittajien vaatimuksia hankintavaiheessa (esim. korkeammat euro-standardit ja sähkökäyttöiset ajoneuvot).	Korkeammat ympäristövaatimukset: kyllä/ei	2027	★★★	Ei ole vuoden 2022 tavoite	
Oppilaita kannustetaan kampanjoiden kautta tulemaan kouluun ja koulusta kävellen tai pyörällä sen sijaan, että käyttäisi linja-autoa tai taksia.	Kampanjoita toteutettu: kyllä/ei	2022–2030	★★		Kampanjoita on järjestetty ja ne jatkuvat.
Sovelletaan ulkopedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa sekä kaikissa esikouluissa ja kouluissa sekä kehitetään oppimispolkua ulkopedagogiikassa.	Varhaiskasvatus osallistuu: kyllä/ei, esi-koulut osallistuvat: kyllä/ei, koulut osallistuvat: kyllä/ei	2022–2030	★★		Kaikki ikäryhmät osallistuvat ulkopedagogiikkaan.
Investoidaan vähintään yhteen opetusväline-laukulliseen ATK-välineitä vuosittain.	Uusien opetusväline-laukullisten määrä	2023–2030	★★		Investointi tehty (yht. 46 yksikköä = 2 kpl. opetusvälinelaukkuja) ja lisää investoidaan.

3.3 Tekninen toimiala

Tekninen toimiala käsittää teknisen toimiston, rakennusvalvonnan ja ympäristötoimiston, joilla kaikilla on läheistä yhteistyötä. Toimiala vastaa kestävän infrastruktuurin ylläpitämisestä kunnassa.

3.3.1 Tekninen toimisto

Tekninen toimisto vastaa kunnan teknisten palveluiden toteuttamisesta. Mm. rakentaminen ja rakennusten, teiden, viheralueiden ja liikuntapaikkojen ylläpitäminen kuuluvat vastuualueeseen. Toimisto vastaa myös maankäytön suunnittelusta sekä valvoo rakentamista kunnassa.

Tekninen toimisto työskentelee ilmastojalanjäljen vähentämiseksi luomalla aktiivisesti energiaa säästäviä ratkaisuja. Olemassa olevien rakennusten tekniset ratkaisut käydään läpi ja parannetaan tai uusitaan. Kaikessa rakentamisessa huomioidaan ympäristöystävälliset ja kestävät ratkaisut. Infrastruktuurin suunnittelu ja luominen pyrkivät parantamaan edellytyksiä kevyelle liikenteelle ja ympäristöystävällisten polttoaineiden käytölle.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Pyörä korjataan ja otetaan henkilökunnan yhteiseen käyttöön.	Pyörä käytössä: kyllä/ei	2022	★		Yksi pyörä otettiin käyttöön vuonna 2022. Yksi lisää suunnitellaan otettavan käyttöön vuonna 2023.
Ilmastoputkien lisäeristys Kunnantalon kylmävintillä vähentääkseen lämmityskustannuksia ja energiankulutusta.	Hanke toteutettu: kyllä/ei	2023	★		Selvityksessä todettiin, että toimenpide toisi vähäisen vaikutuksen. Sen sijaan ehdotettiin puhallusvillan lisäämistä vintille sekä nykyisen eristyksen läpikäyntiä ja paikkausta.
Ulkovalaistuksen sääntely.	Sääntely toteutettu: kyllä/ei	2022	★★		Yöllinen sammutus on toteutettu.

Tehdään ja otetaan käyttöön pitkäaikainen suunnitelma rakennusten kunnossapidossa.	Pitkäaikainen suunnitelma käytössä: kyllä/ei	2023	★ ★ ★	Ei ole vuoden 2022 tavoite.	
Hankitaan pyörämittareita, jotka laskevat ja ilmoittavat ohikulkeville kuinka moni pyöräilee alueelle.	Sijoitettujen mittareiden määrä.	2024	★	Ei ole vuoden 2022 tavoite.	
Kunnan nykyisen pakettiauton vaihto ympäristöystävälliseen ajoneuvoon.	Toteutunut: kyllä/ei	2024	★ ★	Ei ole vuoden 2022 tavoite.	
Ilmanvaihdon säätö kiinteistöissä, jotta vähennetään lämmityskustannuksia ja energiankulutusta.	Rakennusten määrä, jossa säätö on tehty	2022–2025	★ ★		Säätöjä on tehty useissa rakennuksissa, esim. Kvarnbo ja Solrosenin päiväkotit. Työ on jatkuva.
Tiesuunnitelman teko ja kävely- ja pyörätien toteutus Murikan-Backändan välillä.	Suunnitelma tehty: kyllä/ei, toteutettu: kyllä/ei	2022–2028	★ ★ ★		Tiesuunnitelman teko on hankittu ja meneillään.
Bensiinikäyttöiset koneet ja työkalut vaihdetaan akkukäyttöisiin energiankulutuksen vähentämiseksi.	Ostettujen akkukäyttöisten työkalujen/koneiden määrä	2022–2030	★		Akkukäyttöisiä työkaluja on ostettu. Työ on jatkuva.
Hankitaan aurinkopaneeleja, jotta edistetään puhdasta sähköä sekä vähennetään sähkökustannuksia.	Kokonaisvaikutus asennetuista aurinkopaneeleista	2022–2030	★ ★		On budjetoitu vuodelle 2023 (yht. 25 000 €). Sama summa on myös suunnitelmassa vuosille 2024 ja 2025.
Latausasemien rakentaminen sähkökäyttöisille ajoneuvoille.	Rakennettujen asemien määrä	2022–2030	★ ★		Valmistellaan eri kiinteistöihin. Asemia on Alavetelin koululla ja myös Teerijärven esikoulun ja koulun hankinnassa.
Pyöräpysäköinnin kehittäminen.	Rakennettujen katolisten pyöräpaikkojen määrä	2022–2030	★ ★		Kaksi pyöräkatosta on rakennettu vuoden aikana.

<p>Hehkulamput vaihdetaan LED-lamppuihin (sisävalaistus) energiankulutuksen vähentämiseksi.</p>	<p>Vaihdettujen lamppujen määrä</p>	<p>2022–2030</p>	<p>★ ★ ★</p>		<p>Sisävalaistus on vaihdettu LED-lamppuihin esimerkiksi Kruunupyyn pääkirjastossa (184 kpl lamppuja) ja ¾ Teerijärven hoitokeskuksesta. Vuonna 2023 urheiluhallissa vaihdetaan LED-valaistukseen.</p>
<p>Hehkulamput vaihdetaan LED-lamppuihin (tievalaistus) energiankulutuksen vähentämiseksi.</p>	<p>Vaihdettujen lamppujen määrä</p>	<p>2022–2030</p>	<p>★ ★ ★</p>		<p>Työ on jatkuvaa. Noin 60 lamppua on vaihdettu vuoden aikana. Vuosille 2023–2025 on varattu 40 000 €/vuosi tievalaistuksen vaihtamiseen LED-lamppuihin.</p>
<p>Luodaan edellytykset tuulivoimalan perustamiseen.</p>	<p>Rakennettujen tuulivoimailoiden kokonaisvaikutus</p>	<p>2022–2030</p>	<p>★ ★ ★</p>		<p>Käydään aktiivista keskustelua tuulivoimayhtiöiden ja maanomistajien kanssa. Suunnittelulupa on myönnetty Småböndersin Kvarnbackeniin ja Jolkkaan Alavetelissä.</p>
<p>Tiesuunnitelman teko ja kävely- ja pyörätien toteutus valtatie 8:lle välille Kokkola-Kruunupyy-Edsevö.</p>	<p>Suunnitelma tehty: kyllä/ei, toteutettu: kyllä/ei</p>	<p>2023–2030</p>	<p>★ ★ ★</p>	<p><i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i> Esisuunnittelu on tehty.</p>	
<p>Vähentää energiankulutusta 10 %:lla verrattuna lähtötilanteeseen 2021 tekemällä rakennuksista energiatehokkaampia.</p>	<p>Muutos prosenteissa</p>	<p>2030</p>	<p>★ ★ ★</p>	<p><i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i></p>	

Vuodelle 2023 lisätyt tavoitteet:				
Jäteastia muoville otetaan käyttöön suuremmissa julkisissa rakennuksissa.	Jäteastia käytössä: kyllä/ei	2023	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>
Jaetaan vuosittain kestävä kehityksen -palkinto.	Jaettujen palkintojen määrä	2022–2025	★ ★	Oli vapaa-ajan sektorin tavoite vuonna 2022. Tekninen ja ympäristölautakunta jakaa vuodesta 2023 alkaen.
Lisätään puhallusvillaa vintille sekä Kunnantalon nykyisen eristyksen läpikäynti ja paikkaaminen.	Toimenpiteet toteutettu: kyllä/ei	2023	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>
Luodaan edellytykset aurinkoenergiapuistojen perustamiselle.	Toimenpiteet toteutettu: kyllä/ei	2023–2030	★ ★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>
Vähentää energiankulutusta 5 %:lla talvella 2022–2023.	Muutos prosenteissa	2023	★ ★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>

3.3.2 Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta valvoo ja myöntää kunnan rakennuslupia. Ympäristöystävällisen rakentamisen vaatimukset ja kiinnostus kasvavat, ja rakennusvalvonnalla on tärkeä rooli ympäristöystävällisen ja kestävä rakentamisen edistämisessä koko kunnassa. Tärkeä osa tätä on huolehtia, että eri viranomaisten vaatimukset täytetään, esim. energiatehokkuuden vaatimukset.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioitu vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta
Sähköinen rakennuslupaprosessi.	Sähköinen palvelu käytössä: kyllä/ei	2023–2025	★ ★ ★	<i>Ei vuoden 2022 tavoite</i> On tehty päätös Lupapiste-ohjelman käyttöönotosta vuonna 2023. Mahdollisuutta digitaaliseen arkistointiin selvitetään.

3.3.3 Ympäristökanslia

Ympäristökansliassa hoidetaan kunnalliselle ympäristöviranomaiselle kuuluvat tehtävät, kuten lupien, ilmoitusten ja lausuntojen käsittely sekä neuvonta, valvonta ym. Tehtävät hoidetaan enimmäkseen konttorityönä, mutta koostuvat myös kenttäkäynneistä ja tarkastuksista. Ympäristöhuolto työskentelee turvatakseen kunnan asukkaille terveellisen, viihtyisän ja edistävän sekä luonnontaloudellisesti kestävä elinympäristön.

Tavoite	Mittari	Toteutus	Arvioutuva vaikutus	Vuoden 2022 toimenpiteiden seuranta	
Luoda kampanja luontotyypeistä vapaaehtoistyön edistämiseksi.	Kirjoitettujen sisältöjen määrä	2022	★		Kampanja siirtyy vuodelle 2023.
Tiedotuskampanja haitallisista vieraslajeista pidetään sosiaalisessa mediassa lisätäksemme kansalaisoppia sekä edistääksemme talkoapanostuksia.	Kirjoitettujen sisältöjen määrä	2022–	★		Tehtiin vieraslajeihin perustuvan alueellisen PIA-hankkeen yhteydessä, joka jatkuu ja jolla on rahoitus vuoteen 2024 saakka.
Kunnan haitallisten vieraslajien kartoitus.	Kartoitus tehty: kyllä/ei	2022–2024	★		Kartoitus on tehty PIA-hankkeen yhteydessä, joka jatkuu vuoteen 2024.
Vesistöjen kunnostus.	Kunnostettujen vesistöjen määrä	2023–2030	★		Rekijärvi ja Kutterudden on kunnostettu ja työ jatkuu. Uusi 7 500 € avustus on myönnetty Rekijärvelle. Rahoitusta on myönnetty myös 4 650 € Peckas- ja Petosjö -järville.
Toimenpiteitä tehdään vuosittain vieraslajien leviämisen estämiseksi ja biodiversiteetin edistämiseksi.	Torjuttujen m ² määrä	2022–2030	★★		Yhteensä 123 250 m ² torjuttiin kesällä 2022

Kukkaniittyjen perustaminen pölyttäjille. Niityillä on infotauluja yleisölle.	Kukkaniittyjen määrä	2023–2030	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>
Tehdään Metso-sopimus: Metsolla tarkoitetaan erityisten metsien vapaaehtoista suojaa biodiversiteetin edistämiseksi.	Metso-sopimusten pinta-ala	2023–2030	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>
Osallistuminen Helmi-ohjelmaan: Helmi-elinympäristöohjelma vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja auttaa uhanalaisia luontotyyppisiä.	Helmi-ohjelmaan sisältyvien kohteiden määrä	2023–2030	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i> Pietarsaarensoutu on nimennyt yhteisen edustajan Helmi-yhteistyöryhmään.
Perustetaan ja hoidetaan luontotyyppisiä sekä tiedotetaan näistä yleisölle.	Perustettujen luontotyyppien määrä, kyltitys: kyllä/ei, sosiaalisen median sisältömäärä	2030	★ ★	<i>Ei ole vuoden 2022 tavoite</i>

4 Ilmastotietoisia toimenpiteitä, joita jo tehdään

Maaseutukunta, joka käänsi trendin, on yksi visioista, jotka nostetaan esille Kruunupyyn strategiassa vuodelle 2030: ja jo nyt kunnassa tehdään monia ilmastotietoisia toimenpiteitä. Ne on lueteltu tähän alle vastuussa olevan toimialan mukaan.

Yleinen toimiala:

- Kunta on anonut ja osallistuu useampaan seudulliseen ilmastohankkeeseen.
- Kunta on siirtynyt sähköiseen kokoustenhallintaan ja pöytäkirjojen sähköiseen allekirjoittamiseen.
- Luottamustointen henkilöt käyttävät kimppakyytejä kokouksiin.
- Tarjotaan mahdollisuus etätööhön esihenkilön suostumuksella.
- Järjestettiin kimppakyytikampanja, jossa kunta muun muassa kehottaa käyttämään Kimppakyydit-palvelua.
- Kunta tarjoaa pyöräedun työntekijöille.
- Vuoden työmatkapyöräilijä nimetään kannustamaan pyöräilyä.
- Vuosittaisia pyöräilykampanjoita järjestetään eri kohderyhmille: Kunta osallistuu myös Kilometrikisaan.
- Kunnalla on hienot luontopolut ja luontopolkuaktiivien kanssa pidetään vuosittain tapaamisia: Kunta jakaa avustuksia ja kylttejä poluille.
- Roskienkeräystalkoo järjestetään nuorisovaltuuston kanssa.
- Office-paketti on otettu käyttöön yhtenä työkaluna, jota käyttää etätöössä yhteistyöhön.
- Järjestetään vuosittain kampanjoita mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.
- Kunnalla on kovat vaatimukset koskien keittiötoimintojen sopimuksia, ja joita seurataan säännöllisesti: vaatimuksia asetetaan mm. lähituotetulle ruoalle, luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille, vastuullisesti tuotetuille elintarvikkeille ja kausiruoalle.
- Kestävän kehityksen -viikko huomioidaan eri tapahtumin sekä kunnan sosiaalisessa mediassa.
- Ruokahävikki mitataan päivittäin ja tiedotusta käytetään hävikin vähentämiseen.
- Kunnantalolla on käytössä oma jäteastia muoville.
- Urheiluhallille unohtuneet, ehjät ja puhtaat vaatteet, joita ei ole haettu, lahjoitetaan kirppikselle.
- Kunta järjestää suurkirppiksiä.

- Kuntaan on ostettu käytettyjä, hyväkuntoisia urheiluvälineitä.
- Kirjastoihin ostetaan uusia välineitä lainattavaksi.
- Kirjanvaihtohyllyjä ja -laatikoita markkinoidaan ja käytetään kunnassa.
- Kirjastoissa ei pääsääntöisesti enää muoviteta kirjoja.
- Kirjastoautoa käytetään sisäisesti kuljettamaan pienempiä tavaroita eri kunnanosiin.
- Kansalaisopisto järjestää etä- ja hybridikursseja sekä kurseja kiertotaloudesta ja kestävästä kehityksestä.

Sivistyssektori:

- Kaikki peruskoulut työskentelevät aktiivisesti saadakseen Vihreä Lippu -sertifikaatin – Alavetelin koulu on jo sertifioitu.
- Ulkoluokkahuoneita käytetään kouluissa vuosiluokilla 1–6.
- Ulkopedagogiikkaa käytetään varhaiskasvatuksessa, esikouluissa ja kouluissa.
- Ruokatilaukset tehdään viikoittain, jotta vältetään ylituotantoa ja ruokahävikkiä.
- Lapsille ja nuorille järjestetään vuosittain toistuvia teemakokonaisuuksia kestävästä kehityksestä ja biologisesta monimuotoisuudesta.
- Järjestetään teemaviikkoja ruokahävikin vähentämiseksi.
- Vuosittain puutöissä rakennetaan linnunpönttöjä.
- Pelejä, leluja ja palapelejä kierrätetään varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä.
- Materiaalia uudelleen käytetään puutöissä ja käsitöissä.
- Pyöräilykampanjoita järjestetään, jotta saadaan oppilaat pyöräilemään tai kävelemään koululle.
- Ådalenin koululla ja lukiossa on mahdollisuus käyttää lainapyöriä.
- Lukio käyttää lähestulkoon vain sähköisiä opetusvälineitä.
- Vuosittain investoidaan vähintään yhteen opetusvälinelaukulliseen ATK-välineitä.

Tekninen toimiala:

- Vieraslajien torjunta ja lajien esiintymisen kartoitus tehdään seudullisen PIA-hankkeen kautta: Järjestetään tiedotuskampanja sosiaalisessa mediassa lisätäksemme kansalaistaitoa vieraslajeista.

- Alavetelin koulu, esikoulu ja kirjasto on rakennettu ilmastotietoisesti ja siinä on aurinkopaneelit käytössä.
- Pyörätie Lentokentäntietä pitkin on valmistunut.
- Kahden uuden pyörätien suunnittelu on käynnissä.
- Rakennetaan uusia katollisia pyöräparkkeja.
- Muunlaiset lamput korvataan säännöllisesti LED-lampuilla.
- Kunta sammuttaa tievalaistusta öisin vähentääkseen sähkönkulutusta.
- Ilmastointia säädellään säännöllisesti kunnan kiinteistöissä lämmityskulujen ja energiankulutuksen vähentämiseksi.
- Ostetaan akkukäyttöisiä työkaluja bensiinikäyttöisten sijaan.
- Vanhan huonekalut lahjoitetaan ja/tai myydään.
- Ajoneuvoparkki on uudistettu paremmalle eurostandardille.
- Kunnantalolla on yleinen, kunnostettu pyörä, jota työntekijät voivat lainata.
- Kaavoituksessa huomioidaan, ettei uusia rakennuksia sijoiteta alueille, joissa on tulvariski.
- Kunta on investoinut Lupapiste-ohjelmaan, joka mahdollistaa sähköisen rakennuslupaprosessin.

5 Vuosikello vuodelle 2022 tavoitteiden seurannalla

Tämä luku sisältää arvioinnin niistä toimenpiteistä, jotka oli suunniteltu kalenterivuodelle 2022. Toimenpiteiden arviointi on tehty alla selitetyin tunnuksin.

 = Toteutettu   = Aloitettu/Osittain toteutettu   = Ei aloitettu/Ei toteutettu

Q1: tammikuu–maaliskuu

- Suunnitelma Pietarsaaren seudun ilmastostrategia 2021–2030 Kruunupyyn kunnassa aloitetaan.
- Kunnan luottamuselimet ottavat käyttöön paperittoman asianhallinnan.
- Avustusten jako luontopolkujen ylläpitoa varten.

Q2: huhtikuu–kesäkuu

- Suunnitelma Pietarsaaren seudun ilmastostrategia 2021–2030 Kruunupyyn kunnassa saadaan valmiiksi ja otetaan käyttöön.
- Korjataan pyörä ja henkilökunta ottaa sen käyttöön.
- Jaetaan Vuoden työmatkapyöräilijä - palkinto.
- Järjestetään kampanja mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.
- Otetaan käyttöön sähköiset allekirjoitukset TWebissä.
- Uusi jäteastia kierrätettävälle muoville otetaan käyttöön Kunnantalon henkilöstöruokalassa.
- Kansallisella pyöräilyviikolla (6–15.5.2022) järjestetään pyöräilykampanja kunnan henkilöstölle, kuntalaisille ja oppilaille.
- Hyönteishotellien valmistus ulkopedagogiikassa ja/tai varhaiskasvatuksessa.
- Järjestetään roskienkeräystalko nuorisovaltuuston kanssa.
- Aloitetaan haitallisten vieraskasvilajien kartoitus ja torjuminen.
- Ostetaan uusia välineitä kirjastoon. Selvitetään mahdollisuuksia tilastointiin.
- Pidetään tapaaminen luontopolkuaktiivien kanssa.

Q3: heinäkuu–syyskuu

- Markkinoidaan kirjanvaihtohyllyjä ja -laatikoita.
- Kirjastoautoa markkinoidaan sisäisesti pienempien tavaroiden kuljetukseen eri kunnanosien välillä.
- Järjestetään tiedotuskampanjoita haitallisista vieraskasvilajeista ja luontotyypeistä.
Huomautus: Tiedotuskampanja luontotyypeistä järjestetään vuonna 2023.
- Kestävän kehityksen kampanja sosiaalisessa mediassa Kestävän kehityksen viikon aikana (26.9–2.10.2022).
- Kirjasto ja kansalaisopisto järjestävät yhteisen tapahtuman kestävästä kehityksestä Kestävän kehityksen viikolla.
- Järjestetään suurkirppis.

Q4: lokakuu–joulukuu

- Kunnantalon kylmäullakon ilmastointitilan lisäeristys saatetaan valmiiksi.
Huomautus: Selvitys totesi, että toimenpiteellä olisi vähäinen vaikutus.
- Jaetaan kestävä kehityksen -palkinto.
Huomautus: Jaetaan vuonna 2023.

6 Vuosikello vuodelle 2023 asetetuilla tavoitteilla

Uusi vuosikello tulee tehdä siirryttäessä uudelle vuodelle. Vuosikellossa esitellään toimenpiteet, jotka kunnalla on tavoitteena toteuttaa toimintavuoden aikana.

Q1: tammikuu–maaliskuu

- Järjestetään kimppakyytikampanja työntekijöille.
- Avustusten jako luontopolkujen ylläpitoa varten.
- Uusi palkka- ja HR-ohjelma otetaan käyttöön vähentääksemme paperimäärää.
- Lupapiste-ohjelma otetaan käyttöön, joka mahdollistaa sähköisen rakennuslupaprosessin.
- Talven aikana kokonaissähkönkulutus vähenee vähintään 5 %:lla.

Q2: huhtikuu–kesäkuu

- Henkilöstö saa käyttöönsä toisen yleisen pyörän.
- Ostetaan yleisiä sähköpyöriä, joita lainataan/vuokrataan kuntalaisille.
- Jaetaan *Vuoden työmatkapyöräilijä* -palkinto.
- Kansallisella pyöräilyviikolla järjestetään pyöräilykampanja kunnan henkilöstölle, kuntalaisille ja oppilaille.
- Järjestetään kampanja, jossa kannustetaan oppilaita kävelemään tai pyöräilemään koululle/koululta tai taksille/linja-autolle.
- Hyönteishotellien valmistus ulkopedagogiikassa ja/tai varhaiskasvatuksessa.
- Järjestetään roskienkeräystalko nuorisovaltuuston kanssa.
- Vieraslajien esiintyvyyden kartoitus ja niiden torjunta jatkuu.
- Järjestetään tiedotuskampanjoita haitallisista vieraskasvilajeista ja luontotyypeistä.
- Uusien välineiden osto kirjastoon ja lainaustilastojen seuranta.
- Pidetään tapaaminen luontopolkuaktiivien kanssa.
- Kunnantalon kylmäullakon lisäeristys vähentääksemme lämmityskustannuksia ja energiankulutusta.
- Asennetaan 25 000 € arvoiset aurinkopaneelit.

Q3: heinäkuu–syyskuu

- Markkinoidaan kirjanvaihtohyllyjä ja -laatikoita.
- Kirjastoautoa markkinoidaan sisäisesti pienempien tavaroiden kuljetukseen eri kunnanosien välillä.
- Järjestetään kampanja mahdollisuudesta vaihtaa e-laskuun.
- Ostetaan sähköä tuottava pyörä lisäämään yleistä tietoa energiankäytöstä.
- Kestävän kehityksen kampanja sosiaalisessa mediassa Kestävän kehityksen viikon aikana. Kestävän kehityksen -viikko huomioidaan esimerkiksi tapahtumin, kilpailuin tai muilla tavoin.
- Kirjasto ja kansalaisopisto järjestävät yhteisen tapahtuman kestävästä kehityksestä Kestävän kehityksen viikolla.
- Kestävän kehityksen tapahtuma järjestetään kirjastoissa kaikille 3–5-vuotiaille varhaiskasvatuksessa.
- Järjestetään suurkirppis.
- Valitaan sopiva paikka kukkaniitylle, valitaan Helmi-ohjelma ja/tai Metso-sopimus.

Q4: lokakuu–joulukuu

- Kunnantalon kylmäullakolla tehdään ilmastointiullakon lisäeristys valmiiksi.
- Urheiluhallin valaistus vaihdetaan LED-lamppuihin.
- Tehdään 40 000 € investointi tievalaistuksen vaihtamiseksi LED-lamppuihin.
- Jaetaan kestävän kehityksen -palkinto.
- Pitkänajan suunnitelma rakennusten ylläpidosta tehdään valmiiksi.
- Tiesuunnitelma kävely- ja pyörätielle Murikka-Backändan välillä tehdään valmiiksi.

Jatkuva toiminta vuonna 2023

- Pidetään paperittomia kokouksia: Paperillisia esityslistoja/pöytäkirjoja ei lähetetä.
- Jaetaan ilmaisia kylttejä luontopoluille.
- Vähennetään vuosittain tulosteiden määrää.
- Kansalaisopiston järjestämien etä- ja hybridikurssien sekä kiertotalous ja kestävän kehityksen -kurssien seuranta.
- Lelut, pelit ja palapelit kierrätetään varhaiskasvatuksen eri yksiköiden välillä.
- Kunnan opettajat hankkivat uutta tietoa ja uusia opetusmenetelmiä osallistumalla jatkokoulutuksiin ilmastosta.
- Lapsille ja oppilaille järjestetään teemakokonaisuuksia kestävästä kehityksestä ja luonnon monimuotoisuudesta.
- Järjestetään oppitunteja ympäristökasvatuksessa vuosittain 3-, 6- ja 9-luokkalaisille Ekoroskin kanssa muun ympäristökasvatuksen lisäksi.
- Varhaiskasvatuksessa, esikouluissa ja kouluissa sovelletaan ulkopedagogiikkaa.
- Investoidaan vuosittain vähintään yhteen opetusvälinelaukulliseen ATK-välineitä.
- Sisä- ja ulkovalaistuksen sääntely tehdään säännöllisesti.
- Bensiinikäyttöiset koneet korvataan päivitettäessä akkukäyttöisillä.
- Rakennetaan latausasemia sähköautoille.
- Kehitetään pyöräparkkia.
- Hehkulamput korvataan LED-lampuilla, sekä sisällä että ulkona.
- Vesistöjä kunnostetaan säännöllisesti.

7 Toimenpiteiden seuranta ja arviointi

Toimenpiteitä seurataan vähintään kerran vuodessa ja lisätään tähän suunnitelmaan. Seurannan yhteydessä tehdään yleinen suunnitelman arviointi, erityisesti toimenpiteistä.

Vuosittaisen selonteon tarkoituksena on osoittaa kehitystä, joka saadaan aikaan yksittäisten toimenpiteiden tavoitteiden täyttymisellä. Nostamalla esille asioita, joita jo teemme, toivomme voivamme kannustaa lisäkehitykseen.

